ÑAPA
Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 23 mei 2015

Levi Silvanie
Niet meer dat vogeltje met hoogtevrees

Pagina 8 & 9

Inhoud

1 Voorpagina

2 Inhoud

3 Uitgelicht

4 Gezondheid

5 Historie

6&7 Literatuur

8&9 Levi Silvanie

10 Marketing

11 Eten & drinken

12&13 Prenetale Screening

14 Recht

15 Puzzels

16 Advertorial

Foto van de week.

De orchidee blijft - zeker weten - een fascinerende plant. Twee veschillende soorten orchideeën in hetzelfde mandje delen hun geluk samen. Ralph Martina maakte deze bijzondere foto.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede, Oscar Vanegas

Stagiaire: Merlin van Mil

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Evert Bongers, Marcel Truyens, Monique Casimiri, William ten Veen, Brede Kristensen, May Voges, Judice Ledeboer, Miriam de Windt, Milangela Plate, Ken Wong, Cisca Rusch

Thuis.

Honden

Het hebben van een hond in Nederland is echt een andere hobby dan het hebben van een hond op Curaçao. De honden op Curaçao hebben over het algemeen een stuk grond rond het huis waar ze kunnen rennen. Ze laten zichzelf uit door al gauw een vaste plek te vinden in de tuin waar ze hun behoeftes doen. Met een beetje training is dit ook nog eens een plek die voor de mensen die er ook wonen acceptabel is. Onder de waslijn is niet de meest geschikte plek hiervoor weet ik uit ervaring. Ook zijn de honden altijd buiten. Zand en viezigheid die ze meenemen in hun vacht blijft buiten, kwijl blijft buiten. En ook karpatten en ander meeliftend ongedierte blijft buiten. Hoe anders is dit in Nederland. De honden wonen hier allemaal binnen. Enkele boerenerfhonden uitgezonderd. Maar helaas, ja, ze wonen binnen. De huizen zijn niet groot en als je dan een bankstel, een eetkamerset en vaak nog bakken met speelgoed hebt staan, dan is de kamer al gauw vol. Als leerkracht ging ik elk jaar bij elk kind op huisbezoek. Zo kwam ik eens bij een gezin met vijf jongens op bezoek. En of die vijf jongens nog niet genoeg waren. Daar woonden ook een papegaai, vier katten en maar liefst negentien honden. In een dicht huis, want de deuren staan hier alleen in de zomer open. Dus in een dicht huis met al die honden. De stank was zo overweldigend dat het mij de adem benam. Het eerste dat ik deed toen ik weer thuis kwam was mijn kleren in de was gooien en heel lang douchen. En dan had ik nog geen hond aangeraakt. Honden binnen geeft geur. Ze lopen buiten door de regen, of springen soms in een sloot. Nat komen ze binnen en daar drogen ze langzaam op. Het zand dat ze meenamen van buiten blijft liggen, de geur blijft hangen. Het ongedierte kruipt vrolijk rond door de kamer. En je moet met ze naar buiten. Daar moeten ze hun behoeftes doen. Dat uitlaten, zoals het heet, is op zich al een onderneming. Gewoon naar buiten lopen en de hond zijn behoefte laten doen is er niet meer bij. Je bent verplicht om plactic zakjes mee te nemen en als het enigszins mogelijk is ga je naar een hondenuitlaatplaats. Veel gemeentes in Nederland hebben op strategische plekken een paar vierkante meters afgezet met hek en zand. Deze plekken zijn bedoeld voor de honden. Dan kunnen ze daar in poepen. Bij alle groenstroken staan ook duidelijke borden dat die plekken niet voor honden bedoeld zijn. Zodat kinderen er weer vrij kunnen spelen. Helaas is niet elke hondenbezitter een goede lezer, zodat menig kind nog regelmatig met poepschoenen thuiskomt. De plastic zakjes zijn voor onderweg. Je kan je hond nog zo goed trainen, maar soms is de nood hoog en moeten ze al eerder poepen dan dat je bij het uitlaatveldje bent. Als gehoorzame burger dien je dan die poep op te rapen met zo'n plastic zakje en die mag je dan weggooien in speciaal daarvoor ontworpen prullenbakken. En daar betalen we allemaal hondenbelasting voor. Ruim honderdvijftig euro per jaar per hond. Nee, het hebben van een hond in Nederland is geen sinecure, dat is geen hobby, dat is een studie.

Monique Casimiri

Uitgelicht.

Afwisselend en spannend

Curaçao Challenge, de grootste windsurfwedstrijd van Curaçao vond vorige week plaats van 14 tot en met 17 mei op het Spaanse Water. Vier dagen lang streden Curaçaose en internationale surfers tegen elkaar en de elementen in twintig categorieën. Iedereen met liefde voor surfen kon deelnemen aan de wedstrijden, ongeacht de leeftijd. De leeftijdscategorie van de Rookies was namelijk negen jaar en jonger. De windomstandigheden waren erg wisselend, wat de wedstrijd wel zo spannend maakte. Proficiat met de overwinning Kiri Thode (Freestyle Pro), Arianne Aukes (Freestyle Women), Taty Frans (Slalom A Men 25+), Jean Paul Da Silva De Goes (Slalom A Men 14-24) en Tajra van Schaijk (Rookies U10)!

Foto's: **Cisca Rusch**

Mens & Psyche.

Dyspraxie

Dyspraxie heeft veel overeenkomsten met dyslexie en dyscalculie (zie vorige twee artikelen). Alle drie de stoornissen gaan over het moeilijk verwerken van bepaalde informatie door de hersenen. Bij dyspraxie gaat het om een motorische ontwikkelingsstoornis, die zich uit in problemen bij het plannen en coördineren van motorische handelingen.

Tekst: **Milangela Plate**

Normaal gesproken kunnen je hersenen bepaalde handelingen, als je ze een paar keer hebt gedaan, zodanig organiseren dat het een automatisme wordt. Zo hoef je niet elke keer als je bijvoorbeeld je veters moet strikken heel bewust na te denken wat je handen ook alweer precies moeten doen.

Bij kinderen zonder dyspraxie ontwikkelt dit systeem zich in de eerste vijf jaar van hun leven, maar bij kinderen met dyspraxie verbinden de neuronen (boodschappers) in de hersenen zich traag en worden bepaalde boodschappen vanuit de hersenen niet goed doorgegeven aan het lichaam. Daardoor hebben deze kinderen het moeilijker om bewegingen en handelingen vlot en automatisch uit te voeren. Het kind weet wel wat het wil doen en hoe het moet (iets vastpakken, pen vasthouden en schrijven, trap lopen) maar kan het niet vlot uitvoeren. Onhandigheid is het grootste kenmerk van deze stoornis. Het aantal kinderen met dyspraxie ligt tussen de 2 en 10 procent, daarbij komt dyspraxie vier keer vaker voor onder jongens dan meisjes. Alhoewel dyspraxie geïsoleerd kan voorkomen, zien we vaker dat het gepaard gaat met andere aandoeningen zoal 'Attention Deficit Hyperactive Disorder' (ADHD), autisme, dyslexie, alsook sociale, emotionele en gedragsproblemen. Vroege signalen van mogelijke dyspraxie kunnen al bij baby's en peuters worden waargenomen. Het kan bijvoorbeeld opvallen dat de baby veel of juist heel weinig spierspanning heeft met als gevolg dat het heel strakke / harde spieren lijkt te hebben of dat de baby juist heel slap lijkt. Als de baby zich tot peuter ontwikkelt, kan het gaan opvallen dat het trager is in het bereiken van mijlpalen zoals rechtop zitten, staan of lopen vergeleken met andere leeftijdsgenoten. Nog wat later bij kinderen en volwassenen zien we dat mensen met dyspraxie problemen hebben met fijne en grove motoriek.

Fijne motoriek

Als iemand problemen ervaart met fijne motoriek dan vindt hij het moeilijk om handelingen uit te voeren waarvoor de kleinere spiertjes van het lichaam in actie moeten komen. Dat kunnen spiertjes van de handen, voeten, hoofd of gezicht zijn (inclusief de tong en lippen). Voorbeelden van fijnmotorische handelingen zijn het oppakken van kleine voorwerpen (lego of paperclip), een pen vasthouden om te schrijven, maar ook typen, tekenen, verven, gedag zwaaien, legpuzzels maken, sinaasappels schillen, het papiertje van een snoepje halen en het uitspreken van woorden of fluisteren gaan moeizaam. Ook moeilijkheden met de uitvoering van dagelijkse handelingen zoals zelfzorg; kleren aantrekken (vooral kleding met knopen en ritsen), veters strikken en tanden poetsen.

Grove motoriek

Grove motoriek heeft betrekking op bewegingen die een beroep doen op de grote spieren en spiergroepen, zoals bij lopen, springen, rennen, op een been hinken en het gooien van dingen. Problemen met de grove motoriek uiten zich bijvoorbeeld in een slechte lichaamshouding, 'onhandig' lopen, misgooien of -schoppen en langzaam zijn in het leren zichzelf aan te kleden, zelf te eten of leren fietsen. Mensen met dyspraxie kunnen moeilijk trappen lopen, vallen zonder aanleiding van hun stoel af, struikelen en stoten zichzelf geregeld aan meubels en deurposten. Dit heeft niet alleen met een grove motoriek te maken maar ook daarmee dat het zich bewust zijn van het eigen lichaam minder is dan bij mensen zonder dyspraxie. Daarnaast heeft de onhandigheid soms ook te maken met problemen met waarneming en ruimtelijk bewustzijn. Dit betreft een beperking in het besef waar je je bevindt in de relatie tot je omgeving: waar is de deur, hoe ver is een aankomende auto? Een kind met een beperkt ruimtelijk bewustzijn wil altijd vooraan of achteraan staan, maar nooit in het midden. In het midden 'verdwaalt' het, weet het niet waar het is. Sommigen slaan van zich af als iemand te dichtbij komt. Sommige mensen bij wie sprake is van dyspraxie, ervaren ook problemen met handelingen die niet direct zichtbare motorische vaardigheden vereisen. Geheugen en concentratieproblemen komen voor, het vergeten van wat de vorige dag is geleerd en niet lang bezig kunnen zijn met één taak. Één op één begeleiding is in dergelijke gevallen overigens zinvoller dan leren in groepsverband.Gevoelige tastzin of zintuigen in het algemeen zijn ook kenmerken. Een kind of volwassene met dyspraxie kan overgevoelig zijn voor bijvoorbeeld geluid, licht of aanraking. Zij kunnen soms niet tegen dingen als haar borstelen, tandenpoetsen of haar- en nagelknippen of verdragen geen pleister of bepaalde kleding op de huid.Iemand met dyspraxie kan moeite hebben met het aanhouden van het juiste tempo en volume bij het spreken. Hierdoor kan de persoon moeilijk te verstaan zijn, langzaam of te snel praten of allebei afwisselend. Daarnaast kan het zijn dat een kind met dyspraxie dingen heel letterlijk opvat en ook moeite heeft met denkbeeldige spelletjes. Ook kan het zijn dat iemand met dyspraxie het moeilijk vindt om zijn gedachten onder woorden te brengen, wat ook samenhangt met het volgende punt.Problemen met plannen en organisatie van zowel handelingen als gedachten kunnen voorkomen. Gedachten moeten georganiseerd worden tot acties en daardoor zijn er ook problemen met het uitvoeren van taken en met het aanhouden van de juiste volgorde: Wat trek je bij het aankleden bijvoorbeeld als eerste aan? Maar ook bij het spreken vertellen we normaal gesproken een 'logisch' verhaal met een begin, midden en eind. Bij iemand met dyspraxie kan begin, midden en einde verward worden, waardoor het lijkt of iemand onsamenhangend praat (warrig) of simpele vragen niet kan beantwoorden, terwijl ze wel het antwoord weten. Leren autorijden is een complexe handeling die zowel een goede motoriek als goede concentratie, plannings- en organisatorische vaardigheden vereist en kan dus een ware uitdaging, zij het niet een onmogelijke, zijn voor mensen met dyspraxie. Iemand met dyspraxie heeft meestal niet alle bovenbeschreven symptomen, maar een aantal. Helaas worden veel van de vaardigheden die wij vanzelfsprekend vinden nooit een automatisme als je last hebt van dyspraxie. Dit gaat, niet geheel onbegrijpelijk, met veel ongeduld en frustratie gepaard. Mensen met dyspraxie kunnen in hun leven veel te maken krijgen met onbegrip, pesten en andere negatieve reacties die hun frustratie vergroot en soms leidt tot een laag zelfbeeld, somberheid en/of (faal)angst. Hoe eerder dyspraxie wordt herkend, hoe eerder betreffend kind op adequate wijze kan worden behandeld/begeleid. Niet alleen wordt hij zo sociaal weerbaarder, hij krijgt de kans om in zijn tempo met de nodige adviezen en hulpmiddelen zijn vaardigheden te optimaliseren.

Vermoeden van dyspraxie

Wanneer u vermoedt dat uw kind dyspraxie heeft, kunt u hierover met uw huisarts praten, de leerkracht van uw kind en/of een orthopedagoog of een kinder- en jeugdpsycholoog raadplegen. Diagnose van en begeleiding/advies bij dyspraxie vindt meestal plaats na zorgvuldig onderzoek vanuit verschillende invalshoeken zoals door een fysiotherapeut, logopedist en psycholoog.

Milangela Plate is gerontoloog/ psycholoog. Psychologisch Adviesbureau Take Care B.V. Email: milangela.plate@takecare.

Het leven op Curaçao begin twintigste eeuw

Dankzij de gunstige geografische ligging en de mooie natuurlijke haven van Curaçao, heeft dit eiland, door alle eeuwen heen, zich staande weten te houden. Nu zelfs meer dan ooit te voren. Als aanknopingspunt voor internationaal luchtvaart- en zeeverkeer, staat Curaçao dagelijks in verbinding met bijna alle delen van de wereld en heeft alleen hierdoor al de allure gekregen van een bruisende handelsstad.

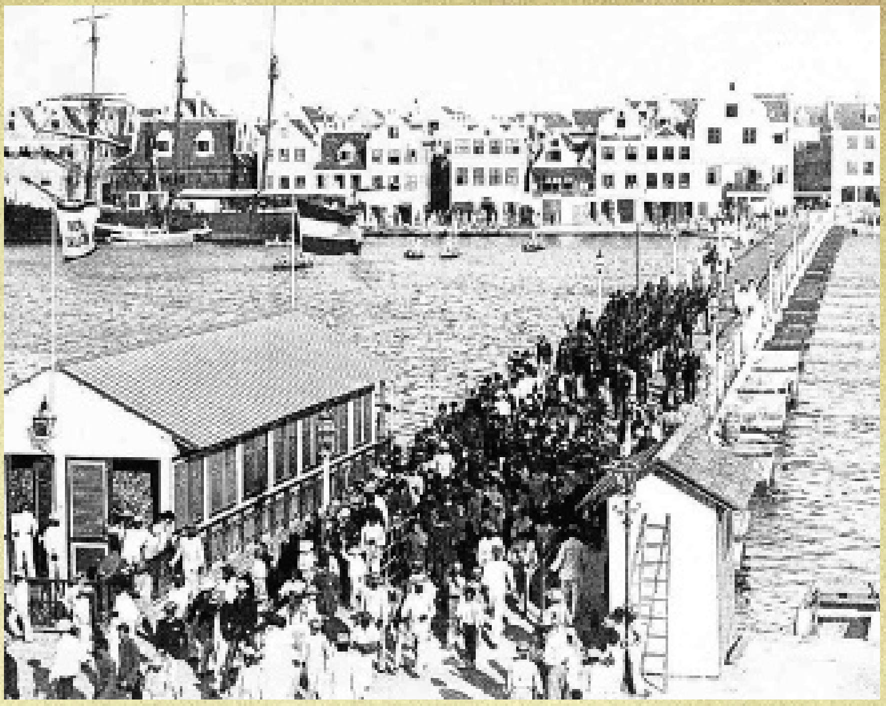

Drukte bij de opening van de Emmabrug.

Curaçao van tegenwoordig sprankelt van levendigheid en activiteit dat doet denken aan een grote wereldstad, alleen in kleiner formaat. Curaçao van vandaag biedt van alles wat men elders zoekt en vindt tot bevrediging van menselijke genoegens en verlangens, van bruisend nachtclubleven tot zalige rust in de weldadige tropenzon.

En juist deze symptomen van een hypermodern leven demarkeren scherp het contrast tussen 's lands heden en verleden. Ik denk terug aan 't Curaçao dat eens was, met een inwonertal van ongeveer 80.000 zielen, met zijn dorpse gewoonten, gezelligheid en intiem leven van ongeveer een halve eeuw geleden, toen men op elk uur van de dag, in het midden van de pontonbrug, met vrienden en kennissen, een gezellig praatje kon maken, zonder om te kijken.

Er was geen vrees door een druk rijverkeer gestoord te worden, want dit bestond toen niet. Alleen moest men soms letten op de waarschuwende doch vriendelijke fluit van de eerste oude brug, die voortgedreven door een met steenkolen gevoede stoomketel, nog ruimschoots de tijd gaf aan de voetganger om, op zijn dood gemak, aan de gewenste oeverkant over te steken. Hoe vaak heb ik er zelf niet gestaan om te genieten van allerlei brugtafereeltjes, die men er dagelijks te zien kreeg.

Toen werd nog tolgeld betaald namelijk voor geschoeide voetgangers twee en voor nietgeschoeide één cent. Het gebeurde weleens meer dat vooral de jeugd haar schoenen uitdeed om van het goedkopere tarief gebruik te maken. Maar dit betekende ruzie tussen tollenaar en betrokkene. Ik zie de exagent van politie Fè nog, nu als tollenaar, briezend en dreigend, zijn post verlaten om al rennend te proberen de één of andere straatjongen te grijpen die hem had 'genomen'. Maar tegelijk, liet hij de gelegenheid vrij aan een stroom van andere voetgangers om zonder betaling, door te lopen.

Men zou zeggen: Pennywise, but Poundfoolish! Het gemoedelijke en onbekommerde leven van de jaren 10, bracht dit alles met zich mede, want aan toeschouwers ontbrak het nooit om te genieten van een dergelijk straattafereeltje, waarover men zich toch best kon vermaken. Men had hiervoor de tijd, want de koortsachtige gejaagdheid en drukte van de moderne tijd kende men niet.

Curaçao uit het begin dezer eeuw dreef vrijwel primair en uitsluitend op handel en scheepvaart. Het was toen een zoeken naar iets om aan de dagelijkse kost te komen, want uiteraard kon niet iedereen terecht komen bij handel en scheepvaart. Hoe het ook zij, er gingen toch wegen open voor een bestaan, ieder op eigen terrein. En dan denk ik aan de pontveerdienst in de haven van Curaçao, waar tientallen mannen dagelijks een behoorlijke boterham mee verdienden.

Deze pontwrikkers waren onontbeerlijke mannen in de Curaçaose haven en die deden een goede job. Zonder hen was er geen komen en gaan. Men kan Curaçao van toen haast niet indenken zonder dit fraaie schouwspel van wrikkende ponten voor de oeververbinding tussen de twee oeverzijden. Het maken van zo'n tocht was niet alleen een spannend avontuurtje maar had bepaald ook een gezellige kant. De wrikker, deskundig in het vak, moest uitkijken naar in- of uitgaande schepen, want het kon erg spannend worden voor de 'passagiers' als men te dicht bij een varend schip kwam. Dan keek men naar het gezicht van de wrikker, wiens onverschillige kalmte de nodige geruststelling gaf.

De veerpont op de Sint Annabaai.

Men ontmoette vrienden en kennissen gedurende zo'n overtocht en dit bood een aardige gelegenheid om met elkaar gezellig een babbeltje te maken. Men zat niet, maar stond bij voorkeur in de pont. Het vervoerstarief bedroeg twee centen per persoon en je moest zorgen dat de centjes vóór het bereiken van de oeverkant, goed zichtbaar voor de wrikker, gedeponeerd waren op een zitplank. Met één oogopslag telde de wrikker zijn geld en als hij merkte dat het contant niet klopte, dan stopte hij even met het wrikken en gaf een waarschuwing om de aandacht hierop te vestigen.

Deze waarschuwing klinkt mij nog duidelijk in de oren: "Pone cen, sino no ta jega" - zet de centjes, anders komen we er niet. En prompt werd dan het ontbrekende bijgevoegd. Het was steeds weer een opluchting als men goed en wel aan de overwal kon uitstappen. De gezellige pontjes, hoe gevaarlijk en ongeriefelijk ook, zijn ons tot heden bijgebleven als een dierbaar haventafereel zó nauw verbonden aan Curaçao dat was.

Willem Frederik Meinhardt Lampe

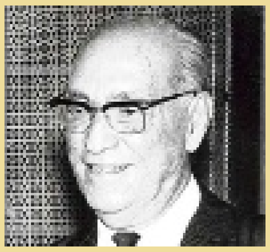

Willem Frederik Meinhardt Lampe, geboren op Aruba in 1896, heeft een indrukwekkende carrière gehad, voornamelijk in overheidsdienst van de Nederlandse Antillen tussen 1917 en begin jaren 70. Tussen 1917 en 1930 was hij onder meer griffier op St. Eustatius en plaatsvervangend gezaghebber op Saba en St. Maarten. Hij studeerde rechten in Nederland, was notaris op Aruba, werd minister van Justitie op Curaçao en Gevolmachtigde minister in Den Haag. Hij overleed in 1973 op Aruba. Zijn memoires had hij in boekvorm gepubliceerd onder de titel 'In de schaduw van de Gouverneurs' (De Wit Aruba, 1968). Hierin beschrijft hij zijn ervaringen van meer dan 50 jaar, onder zeven gouverneurs. Daarna publiceerde hij ook nog een vervolg, 'Buiten de schaduw van de Gouverneurs' (1971). Hierbij volgt een selectie uit een hoofdstuk van dat boek, samengesteld door Evert Bongers. Publicatie is met toestemming van Uitgeverij De Wit Aruba en mevrouw Sheila Lampe.

Yoshida Kenkō en de

De Japanse monnik en schrijver Yoshida Kenkō schreef Tsurezuregusa in de 14e eeuw. 243 korte essay's die zeven eeuwen later nog verplichte kost zijn voor Japanse studenten. Brede Kristensen die regelmatig in Boekarest resideert, kwam het boek daar toevallig tegen in een boekenwinkel en ontdekte dat het ook nu nog de moeite waard is.

Tekst: **Brede Kristensen**

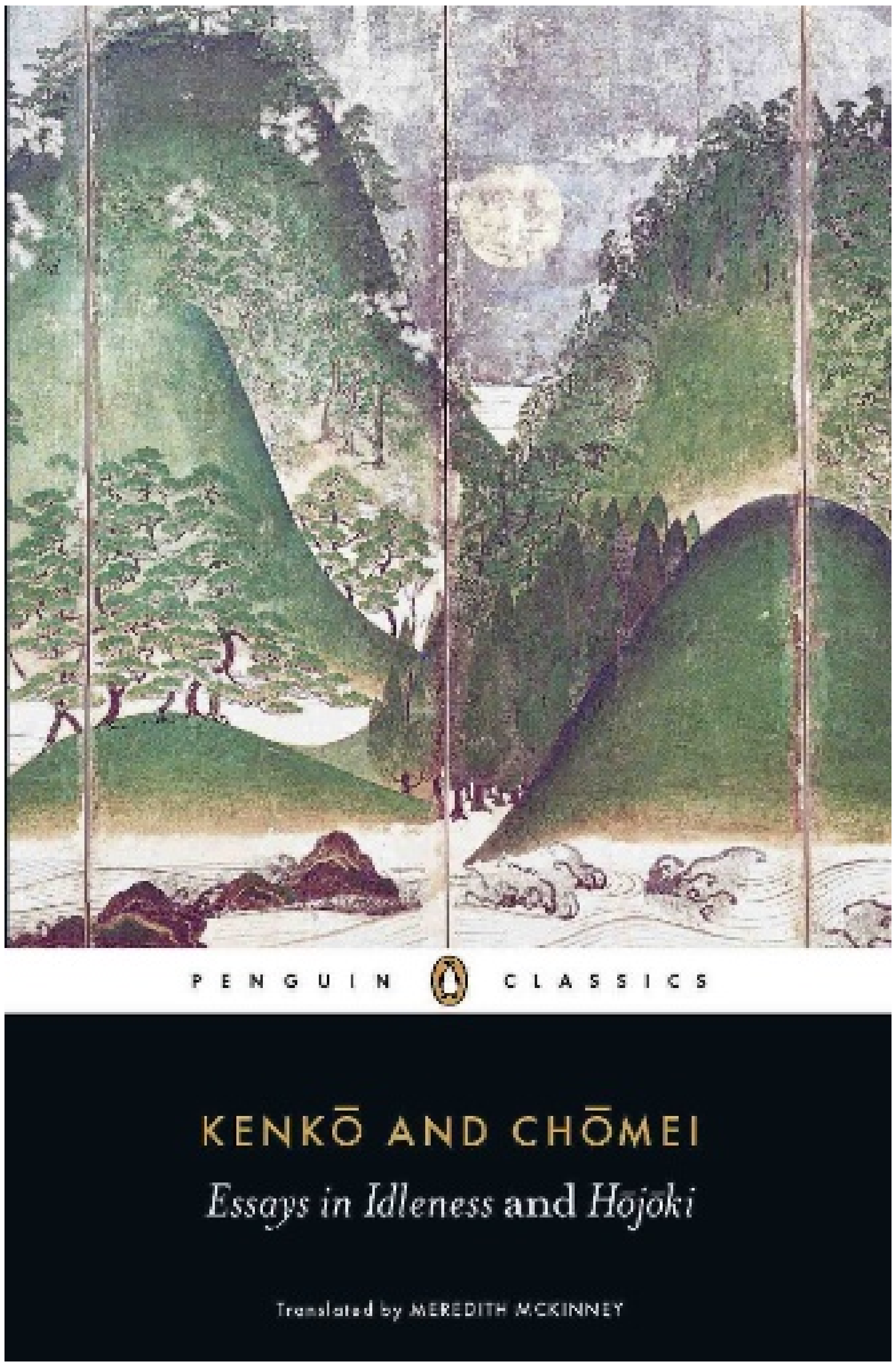

Moe van besognes en gedoe, was ik toe aan een wandeling door het oude Boekarest met zijn rommelige lanen, vervallen huizen en, nu in de lente, bloeiende bomen. Al slenterend wandelde ik richting boekhandel Cărtureşti, gevestigd in het monumentale herenpand aan de Magheru Boulevard. Mijn oog viel op een Engelse Penguin-uitgave van Yoshida Kenkō's 'Essays in IJdelheid' (Tsurezuregusa). Ze zijn beroemd, maar ik had ze nog nooit gelezen. 'Wat is heerlijker dan in je eentje op een bankje te zitten en je met iemand uit het verleden te onderhouden die je nooit eerder ontmoette', stond op de voorpagina. Ik zette me neer op een van de bankjes in de boekwinkel en begon te lezen in deze oude tekst uit 1329.

'Perfecte regelmaat is smakeloos. Iets dat niet helemaal af is, of aan verval onderhevig, is heel aantrekkelijk'. Het onaffe wijst immers op een toekomst en het verval herinnert ons aan het verleden. Verwachting en herinnering, het leven kunnen we ons zonder die twee niet voorstellen. Even later gaat het over de beginnende lente en een bloeiende pruimenboom. De bloesem verspreidt een geur, die hem herinnert aan zijn kinderjaren. Alsof die geur zijn hele kindertijd oproept en in een helder licht plaatst. De geur legt een verbinding tussen het nu en zijn verleden.

En dan weer vooruit denkend aan de blaadjes die aan zijn takken zullen verschijnen, de straks verwelkende bloemen die een belofte van pruimenvruchten inhouden, verheugt hij zich op de aanstaande pruimenoogst. Zijn gedachten lopen verder vooruit, op de herfst en de kouder wordende nachten, de zon die laag aan de hemel zal staan, maar die dwars door het herfstlover prachtige goudgele stralen zal werpen op een vervallen muur van een oud huisje. Hij ervaart een diep gevoel van geluk.

Terug naar huis lopend, kijkend naar de oude huizen met hun tuinen, zie ik in een van de tuinen een paar kinderen spelen. Ze klimmen in de majestueuze moerbeiboom die een vroegere bewoner daar geplant moet hebben. De boom zal minstens 100 jaar oud zijn. De bomenplanter is al lang reeds overleden. Van dit vrolijke tafereel kan hij niet genieten, maar hij had het zich kunnen voorstellen. Ik hoop dat hij zich een voorstelling ervan heeft gemaakt en van die voorstelling heeft genoten. Het kindergelach werkt aanstekelijk op me.
Thuisgekomen lees ik verder. De dichter werkt het thema over de onafheid van dingen verder uit. Natuurlijk is het schitterend bij volle maan en heldere hemel met je geliefde door de velden te lopen. Maar is het niet bijna nog mooier en spannender door de velden te lopen bij een bewolkte lucht in afwachting van de wind die de wolken een moment uiteendrijft en de maan gelegenheid geeft zijn licht te laten schijnen op het gelaat van je geliefde?

Dan denkt hij aan de oude man in zijn huisje, die door het kleine raampje naar buiten kijkt en een stukje hemel ziet. De hemel is bewolkt, maar toch denkt hij terug aan die wandeling van vroeger, aan de maan en de sterren en zijn geliefde van toen die er nu niet meer is, en zich zijn geluksgevoel van toen herinnerend, ondervindt hij opnieuw een gevoel van geluk, een wijzer en dieper gevoel zelfs dan toen, want het heeft zich vermengd met ervaringen en gedachten. Ook met voorstellingen van mensen die na hem zullen komen en getroffen worden door de schoonheid van de hemel. Hij stelt zich het wolkendek voor dat ieder moment weer anders is en het voorrecht van de kijkende mens om getuige te kunnen zijn van deze of gene unieke configuratie van wolken en de wijze waarop de maan de wolken belicht.
In een ander 'essay' beschrijft hij een toevallige ontmoeting met een oude dame die een eenzaam en teruggetrokken leven leidt, hoog in de bergen, in stilte. Hij liep langs haar huisje en besloot aan te kloppen. Ze liet hem binnen en ze brachten uren met elkaar door zonder iets te zeggen, zonder iets te verwachten, zonder vragen te stellen, elkaars aanwezigheid slechts dankbaar accepterend. Twee zielen die elkaar bij toeval tegen komen.

'Ont-moeten'

Het Nederlandse werkwoord ontmoeten is hier, in zijn oorspronkelijke betekenis, prachtig op zijn plaats: 'ont-moeten'. Als het moeten verdwijnt, treffen de zielen elkaar. Langzaam wordt het de lezer duidelijk waarop Kenkō uit is: sloof je niet uit, doe geen moeite indruk te maken, trek geen aandacht, rommel niet in het leven van een ander en span hem niet voor je karretje. Luister en kijk en stel je open voor wat er gebeurt en je wordt getroffen door unieke gebeurtenissen die op dat moment tot je eigen verrassing jou een ervaring geven van je eigen uniciteit.
Zijn poëtisch-filosofische beschouwingen kwamen me voor als verrassend fris. Wie was deze Yoshida Kenkō? In het Japans staat de familienaam voorop. Hij noemt hem Kenkō. Na een niet zo succesvolle loopbaan werd hij rond zijn 40e jaar monnik. Maar hij trok zich niet terug uit het actieve leven. Integendeel hij vond het belangrijk te ontdekken wat het nut kon zijn van (zen)-boeddhistische en confucianistische wijsheden voor het praktische leven. Zo schreef hij zijn 'essays' die eigenlijk pas 300 jaar later, in de 17e eeuw beroemd werden. Vanaf toen werden ze opgenomen in het Japanse onderwijscurriculum voor het hogere onderwijs.

Sterk benadrukt hij dat ons gevoel voor schoonheid en zinvolheid wordt opgewekt door stil te staan bij wat onaf en van voorbijgaande aard is. De dingen en relaties die als het ware rond en af zijn, wekken bezitterigheid en vastomlijnde overtuigingen op. Dat worden obstakels die ons in onze natuurlijke ontwikkeling blokkeren.

Rijkdom, roem en macht

Tegen die achtergrond worden menselijke neigingen besproken die ons bekend voorkomen. Zoals het streven naar rijkdom, roem en macht, waardoor al die kostbare momenten van ont-moeting aan ons voorbijgaan en we in wezen aan onszelf voorbijgaan. Met als absurde climax het sterven in rijkdom. Hoeveel goede en zinvolle dingen had de rijke met zijn geld niet kunnen doen! Hij denkt ook aan de sociale spanningen die het gevolg van ongelijkheid zijn.

Zeer apart vond ik zijn beschouwing over het huwelijk. In zijn ogen kunnen mensen beter op zichzelf wonen. Een vroeg pleidooi voor de LAT-relatie. Samenwonen leidt meestal ertoe dat partners verwachtingen gaan koesteren die de ander niet kan waarmaken. Tenslotte kijken ze beiden op elkaar neer. Wonen ze apart dan kan ieder moment van samenzijn als een gelukzalig moment beleefd worden.

onafheid der dingen

Beiden zien uit naar het volgende samenzijn.
Ergens anders vertelt hij over een gesprek dat twee ongeciviliseerde ruwe boeren met elkaar hebben. 'Wat? heb je geen kinderen?', zegt de een tegen de ander. 'Ik schrik van mannen die geen gevoel voor zachtheid hebben omdat ze zich niet over kinderen hoefden te ontfermen.' Ook het zinloze geweld tegen dieren komt ter sprake. Hij verhaalt van een monnik die met de vogels sprak. Ze maakten hem nederig, want hij begreep dat hij maar weinig van de vogels begreep en daarom bleef het een uitdaging iets meer te begrijpen. Dat maakte hem gelukkig. Trouwens hoe kan je op het idee komen een vogel in een kooi te stoppen? Het kooien van dieren of mensen is iets verschrikkelijks. Vanwaar die neiging tot perfecte en gecontroleerde regelmaat? Alsof we de werking van de tijd teniet willen doen. Wat een hoogmoedige ijdelheid! Kenkō zal het Bijbelboek Prediker niet gekend hebben, noch de ethiek van Epicurus, maar de verwantschap is duidelijk. Zijn kijk op mensen is realistisch. Zo waarschuwt hij ons voor onze naïeve neiging medemensen te vertrouwen. Dat loopt meestal uit op teleurstelling en teveel teleurstelling maakt mensen bitter. Je kunt beter aan jezelf en je eigen betrouwbaarheid werken. Als een ander dan iets voor jou doet en iets voor jou betekent, dan zal je je kunnen verheugen. Maar ga ervan uit dat geen enkele relatie ooit 'af' is, of vaststaat als een huis. In dat verband overweegt hij verder dat hemel en aarde

grenzeloos zijn, eindeloos in wording, evenals mensen en menselijke relaties. Niets kan volledig gekend worden. In plaats van angstig te zijn en de dingen naar onze hand te zetten, is het beter die open oneindigheid te omarmen.

Over nog veel meer praktische dingen schreef hij. Zoals over het belang van lezen. Lees niet met de bedoeling geïnformeerd te zijn, maar met de bedoeling het denken te stimuleren. Of over het inrichten van een huis. Bedenk dat de inrichting een weerspiegeling is van ons karakter. Onnadenkende mensen denken niet over de inrichting van hun huis na. Hun inrichting is dan ook meestal een fantasieloos rommeltje. Zorg dat er bomen om het huis staan en wild groeiende planten die er toch met zorg geplant zijn. Zorg dat de zon op de juiste momenten zijn stralen naar binnen kan werpen. Zorg voor een veranda rond het huis waar medemensen ontvangen kunnen worden. Een huis moet een open indruk maken. De inrichting dient spaarzaam klassiek te zijn. Niet opzichtig. Een mens moet zich niet willen opdringen.

Was Kenkō nu een Boeddhist? Hij vraagt het zichzelf ook af. Zijn laatste essay gaat over die vraag. Hij herinnert zich een gesprek met zijn vader toen hij acht jaar oud was. Ik zal het in zijn geheel vertellen.

Papa, wat is Boeddha voor een ding?
Een Boeddha is wat een mens wordt, antwoordde hij.
Hoe word je een Boeddha?
Door te doen wat hij ons onderwijst
Wie heeft Boeddha onderwezen?
Mijn vader moest even nadenken en zei toen: hij werd een Boeddha door zich te laten onderwijzen door Boeddha's die voor hem leefden.
Wie was dan de eerste Boeddha die met onderwijzen begon?
Mijn vader begon te lachen en antwoordde: die is als regen uit de hemel gevallen of als bronwater uit de grond komen opwellen.

Ongetwijfeld werd met deze gedenkwaardige dialoog de toon voor zijn leven gezet, een toon die ook schitterend klinkt in deze essays.

Yoshida Kenkō, Tsurezuregusa (Engelse vertaling: A Cup of Sake Beneath the Cherry Trees, delen uit Essays in Idleness, Penguin Books, 2015).

Letra

Adriaan van Dis

De nogal geruchtmakende Libris Literatuurprijs van 2015 is afgelopen week toegekend aan Adriaan van Dis, voor zijn laatste boek Ik kom terug. Het is vooral het levensverhaal van zijn moeder. Eerder had hij over zijn ouders, zijn nogal agressieve vader en koele moeder, geschreven in Indische duinen en in Familieziek.
Uit het rapport van de jury: "In deze roman sluit de 98-jarige moeder van de schrijver een deal met haar zoon: zij vertelt hem haar verhaal en in ruil bezorgt hij haar de pillen die een zachte dood garanderen. Samen met haar gaat hij vervolgens op zoek naar de verloren tijd. Geleidelijk aan krijgt hij het verhaal van zijn ouders te horen, en dan blijkt die boeman van een vader opeens ook een goede minnaar geweest te zijn. De moeder vertelt ook over de drie jaar in de Jappenkampen die haar bestaan voor altijd overhoop hebben gegooid, en wanneer ze het over de details van zijn eigen conceptie heeft, beseft de schrijver hoe intiem hij inmiddels is geworden met zijn stervende moeder.
Ik kom terug boeit vanaf de eerste bladzijden en laat je als lezer nadien niet meer los. Je gaat geheel op in de wereld van de hoofdpersonages, pakt met hen een paar emotionele stroomversnellingen en berust uiteindelijk samen met de schrijver met een zekere gelatenheid in de dood van een moeder.
Dat dit boek je als lezer vasthoudt heeft veel te maken met de menselijke complexiteit die Van Dis zijn personages heeft meegegeven. Geen van hen is eenduidig of doorzichtig. Nee, zij zitten vol contradicties, dubbelzinnigheden en leugens. Ook al is de moeder bijna dood, zij is niet bereid haar zoon de hele waarheid te vertellen, en blijft met hem een spel van feit en fictie spelen."

Jeff Geeraerts

Jeff Geeraerts overleed vorige week op 85-jarige leeftijd. Hij hield van reizen, maar nadat zijn vrouw was overleden, trok hij zich terug in een vervallen villa met zijn twee poezen. Na zijn studie aan de Koloniale Hogeschool in Antwerpen kreeg hij een aanstelling als 'assistent-gewestbeheerder' in Bumba in Congo. Zijn jaren in Congo, waar hij zelfs een militaire opdracht moest vervullen, hebben hem

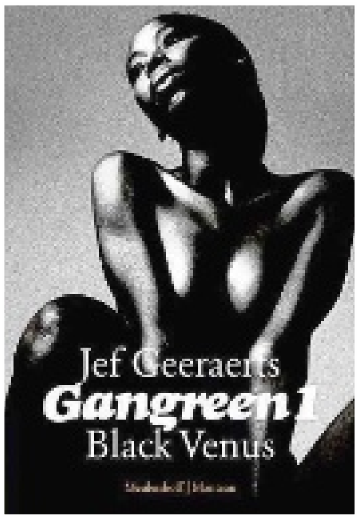

sterk gevormd. Vlak voor de onafhankelijkheid keerde hij terug naar België. Om zijn ervaringen te verwerken begon hij te schrijven.
In 1962 verscheen Ik ben maar een neger. In de jaren daarna schreef hij de romans Schroot, Zonder clan en Het verhaal van Matsombo. Met zijn Gangreen-boeken sneed hij, zoals hij zelf verklaarde, de zieke plekken pas goed weg uit zijn leven. 'Eén voor één begon ik ze af te hakken.' Black Venus (1968) en De goede moordenaar (1972) waren voor veel Belgen schokkend. Ook schreef hij diverse detectiveromans waarin hij vooral 'Belgische toestanden' aan de kaak stelde. Geeraerts ging ervan uit dat wij in een onschuldige staat worden geboren, maar door Congolese, Belgische of andere toestanden in ongemakkelijke en onmenselijke keurslijven worden geperst. Zodoende worden we vervelende mensen, waarover je weliswaar boeiende romans kunt schrijven. Maar of het helpt..?

Levi Silvanie: Niet meer dat vogeltje met hoogtevrees

De liefde voor muziek zat er al vroeg in bij Levi Silvanie. Met twaalf jaar verkeerde hij al op de bühne als drummer in de band van zijn ouders en vanaf zijn 16e schrijft hij zelf nummers die hij zingt. Pas 23 jaar oud maakte hij onderdeel uit van de line up van het Curaçao North Sea Jazz Festival. Nu 27 jaar, nog steeds jong, zit hij dus al 15 jaar in het vak. Inmiddels is hij een stukje wijzer. Over het pas geschreven nummer 'Take Flight': "Ik besefte dat ik iedereen leerde om zichzelf te blijven, terwijl ik dat zelf helemaal niet was."

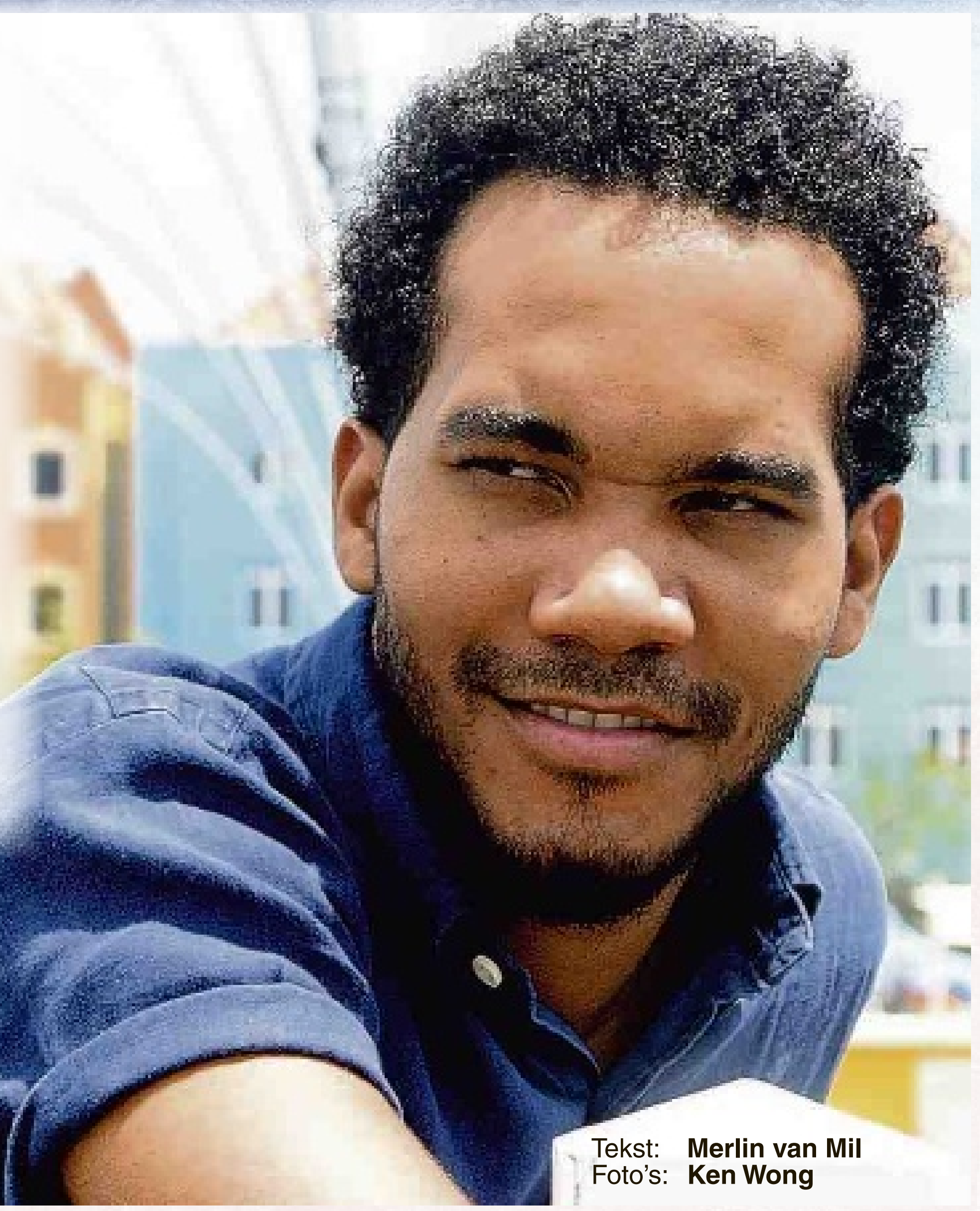

Tekst: **Merlin van Mil**
Foto's: **Ken Wong**

Levi Silvanie wil niet zomaar liedjes maken, maar met zijn muziek ook iets betekenen. Wat dat betreft past zijn nieuwe project Superando (overwinnen) helemaal bij hem. Hij heeft een nummer met deze titel en 26 en 27 mei is er een 'documentary concert', een combinatie van live muziek, motiverende sprekers en film. Alton Paas en Andy Kirchner, twee jongemannen die invalide zijn geraakt, werken hieraan mee. "Mijn muziek heeft hen geholpen en gemotiveerd bij het revalideren na het ongeluk. Maar zij hebben mij geïnspireerd met hun overlevingsverhaal."

Op je twaalfde was je de drummer van de band van je ouders. Hoe is dit begonnen?

"Thuis stond er altijd muziek aan en omdat mijn ouders een eigen band hadden draaide ook alles om muziek, ik ben er dus mee opgegroeid. Mijn ouders merkten al vroeg aan mij dat ik anders reageerde op muziek. Om deze reden kreeg ik op mijn zesde een drumstel en een walkman, waardoor ik veel muziek hoorde. Toen ik twaalf jaar was, viel op een gegeven moment voor een optreden de drummer van de band uit. Maar in alle jaren dat ik met mijn ouders mee mocht naar optredens, zat ik altijd naast de drummer dus ik kende alle partijen. Toen mijn ouders bij de repetities buiten aan het brainstormen waren hoe ze dit moesten oplossen, ben ik achter het drumstel gaan zitten en begon de partijen te spelen. De bandleider merkte dit op en is toen mijn vader gaan halen en zei: 'Volgens mij speelt je zoon de partijen uit zijn hoofd!'. Vanaf dat moment tot mijn achttiende mocht ik drummen in hun band."

En wanneer ben je begonnen met zingen?

"Ik had voordat ik twaalf werd al een paar keer meegezongen met het gospelduet van mijn ouders. Ik ben toen even gestopt met zingen omdat mijn broer mij altijd plaagde om mijn uitspraak, waardoor ik niet meer durfde te zingen. Toch bleef ik veel muziek luisteren en kon ik mij altijd goed vinden in de teksten. In 2003 begon ik met teksten te flirten als rapper, want zingen vond ik nog steeds eng. Een jaar later had ik zelf een nummer geschreven, waarvan ik vond dat het gezongen moest worden. De eerste keer dat ik het aan mensen liet horen was datzelfde jaar voor de kerk."

Wat betekent muziek voor jou?

"Ik zie muziek als een tool. Waar ik ook ben, in de auto, in mijn kamer, als ik onder de douche sta, het eerste wat ik doe is muziek opzetten. Ik ben constant op zoek naar muziek van artiesten en dan met name naar muziek die iets toevoegt aan de dag en aan je gevoel. Ik zoek niet alleen naar muziek die zeer recent is uitgebracht, maar ook naar nummers van jaren geleden waar ik iets bij voel. Muziek kan iets toevoegen aan de dag en dat vind ik belangrijk. Ik luister dan ook niet vaak naar de radio, alleen naar de muziek die ik bij elkaar heb gezocht."

Hoe zou je jouw eigen muziek omschrijven?

"Dat vind ik altijd moeilijk te zeggen, maar de beste beschrijving is denk ik pop folk. Pop omdat het klinkt alsof je het al eerder hebt gehoord, het is herkenbaar. Sommige mensen vinden het lijken op muziek van bijvoorbeeld Jack Johnson, Jason Mraz of John Legend, maar het feit dat het in een exotische andere taal is gezongen maakt het folk. Folk heeft te maken met het culturele aspect. Veel mensen zijn van mening dat muziek alleen maar populair kan zijn als het in het Engels geschreven is. Ik ben het hier niet helemaal mee eens en blijf daardoor dicht bij mezelf door ook nummers in het Papiaments te zingen. Hierdoor kan ik laten zien wie ik ben en waar ik voor sta. Natuurlijk zou het geweldig zijn als ik de wereld over mag reizen als grote artiest, maar ik vind het belangrijker om te doen wat ik leuk vind en om anderen te laten zien wie ik ben. Ik spreek Engels, Nederlands en Papiaments door elkaar, maar zing ongeveer 70 procent in het Engels en de rest in het Papiaments."

Waar haal je je inspiratie vandaan?

"Simpel gezegd uit het leven, en dan voornamelijk mensen. Ik ben niet iemand die in de natuur of in de bossen moet lopen om geïnspireerd te worden. Ik wordt geïnspireerd door met mensen te praten en te luisteren naar hun levensverhalen of door nieuwe dingen te doen voor nieuwe ervaringen en door situaties mee te maken. Leuke of minder leuke. Ik vind alles wat mensen kunnen en wat mensen met hun handen kunnen doen heel interessant en mooi, wat het ook is."

'Djis mi mes' was een grote hit en je speelt het nog steeds. Het betekent 'simply myself' (gewoon mezelf), wat bedoel je daar precies mee?

"Het nummer gaat niet zozeer over 'kijk wie ik ben', het gaat meer over de balans tussen loslaten en het constant vasthouden van wie je bent. Dat is dubbel, maar je verandert elke dag en je leert van alle nieuwe ervaringen. Elke dag opnieuw moeten er keuzes gemaakt worden op basis van wat het beste voor jou is en je eigen principes. Djis mi mes gaat over het continu blijven kiezen om jezelf te blijven en 'true to yourself' te zijn. Als je niet eens van jezelf houdt, hoe kan iemand anders dan wel van jou houden?"

Is dit ook de boodschap die je wilt overdragen naar je fans?

"Ja zeker! Blijf dicht bij wie je bent en kies ook voor jezelf, op een niet egoïstische manier. Want dicht bij jezelf blijven betekent niet dat je niet meer aan anderen moet denken. Ik vind het erg belangrijk dat mensen zichzelf blijven en dit is dan ook de rode draad hoe ik leef en dit probeer ik naar voren te brengen in mijn nummers."

Heb je ook een persoonlijke favoriet van je eigen nummers?

"Ik heb een favoriet, maar het is nog niet uit! Het nummer heet 'Take Flight' en moet nog opgenomen worden. Take Flight is een resultaat van het moment dat ik besefte dat ik iedereen leerde om zichzelf te blijven, terwijl ik dat zelf helemaal niet was. Ik deed altijd heel bescheiden over mijn talent, terwijl het groter is dan alleen Curaçao of alleen Nederland. Het duurde heel lang voordat ik kon toegeven aan mijn talent. Het metafoor dat ik hiervoor gebruik is een klein vogeltje met hoogtevrees. Ik zie muziek als een tool dus ik probeer muziek te schrijven waar ik zelf ook wat aan heb. Ik vind het heel leuk om mensen te zien dansen op mijn muziek, maar ik wil ook op mijn eigen muziek kunnen dansen. Dan weet ik pas zeker dat ik muziek heb gemaakt waar ik echt achter sta. Het is de balans. Ik schrijf voor mezelf en voor anderen. Er zijn ook artiesten die alleen maar nummers schrijven voor hun publiek en er zelf niet achter staan."

Welke andere artiesten bewonder je?

"Ik ben in aanraking gekomen met muziek door middel van een walkman en toen had je nog helemaal geen Shazam. Ik ken dus veel muziek, maar ik ben geen fanatiekeling wat dat betreft. Ik kan geen urenlange gesprekken voeren over andere artiesten en hun achtergrond. Maar er zijn zeker nummers van artiesten die ik erg kan waarderen. Bijvoorbeeld het nummer 'Fast Car' van Tracy Chapman. Het spreekt me erg aan dat het nummer de hele wereld heeft bereikt en dat iedereen de klanken herkent. 'Don't Worry Be Happy' van Bobby McFerrin is nog zo'n voorbeeld. Misschien kent niet iedereen het nummer van Bobby McFerrin omdat het vaak gecoverd wordt, maar iedereen kent het nummer en kan het meezingen. Ik zou het ook belangrijker vinden dat mijn muziek zich over de wereld verspreid dan mijn eigen bekendheid."

In een interview in de Amigoe in 2010 over nieuwjaarswensen zei je dat je internationaal wilde doorbreken. In hoeverre is dat gelukt?

"Echt doorbreken moet nog komen, maar ik heb wel wat kleinere projecten in het buitenland gedaan. Zo werd ik vorig jaar uitgenodigd om naar New York te komen voor een optreden om Curaçao te vertegenwoordigen. Dit was mijn eerste ervaring in Amerika. Voor een onbekende zanger met een team van drie mensen, is dit al een grote stap. Daarna heb ik nog optredens gehad in verschillende landen in Europa. Ik heb zelfs samengewerkt met Joss Stone. We hebben samen een nieuwe versie van Djis Mi Mes' gezongen, dus ik durf wel te zeggen dat we goed op weg zijn."

Wat vond je het leukste optreden tot nu toe?

"De leukste optredens tot nu toe vond ik de afgelopen twee, van mijn Superando-project. Het waren misschien niet mijn grootste optredens, maar het kwam veel dichterbij omdat dit echt een project is waar ik voor sta. Het is dan heel intens. Als ik doe wat goed voelt en het komt over op het publiek, dan is het gevoel echt. Mijn optreden op Curaçao North Sea Jazz was een zeer bijzondere ervaring, maar daar doe ik gewoon mijn werk. Bij dit project gaat het om veel meer dan alleen je werk goed doen."

Wat houdt het Superando-project precies in?

"Superando wil zeggen 'leef in het nu en leef niet in beperkingen, want misschien komt morgen helemaal niet'. Superando gaat ook over het proces en dat je geen tijd moet verspillen aan angst voor het vallen, voor het falen. Hier gaat overigens ook het nummer Take Flight over dat ik net heb geschreven. De volgende Superando-optredens zijn dus 26 en 27 mei, waar Alton Paas en Andy Kirchner gastsprekers zijn. Zij hebben allebei een ongeluk gehad, maar de manier waarop zij nu in het leven staan is erg inspirerend."

Wat zijn je plannen voor in de toekomst?

"Het Superando-project was voor mij al een stap hoger vergeleken met voorgaande projecten, dus daar focus ik mij nu heel erg op. Behalve met muziek ben ik bezig met een eigen kledingmerk en een platform waarmee ik Curaçao meer op de kaart wil zetten. Er zijn zoveel mensen op dit eiland met talent die het niet naar buiten durven te brengen, ik wil ze hierbij helpen omdat ik weet waar ze mee zitten. Ik probeer de excuses van deze mensen te beperken door mijn ervaringen met ze te delen. Het is zonde om jezelf niet te ontplooien als je talent hebt."

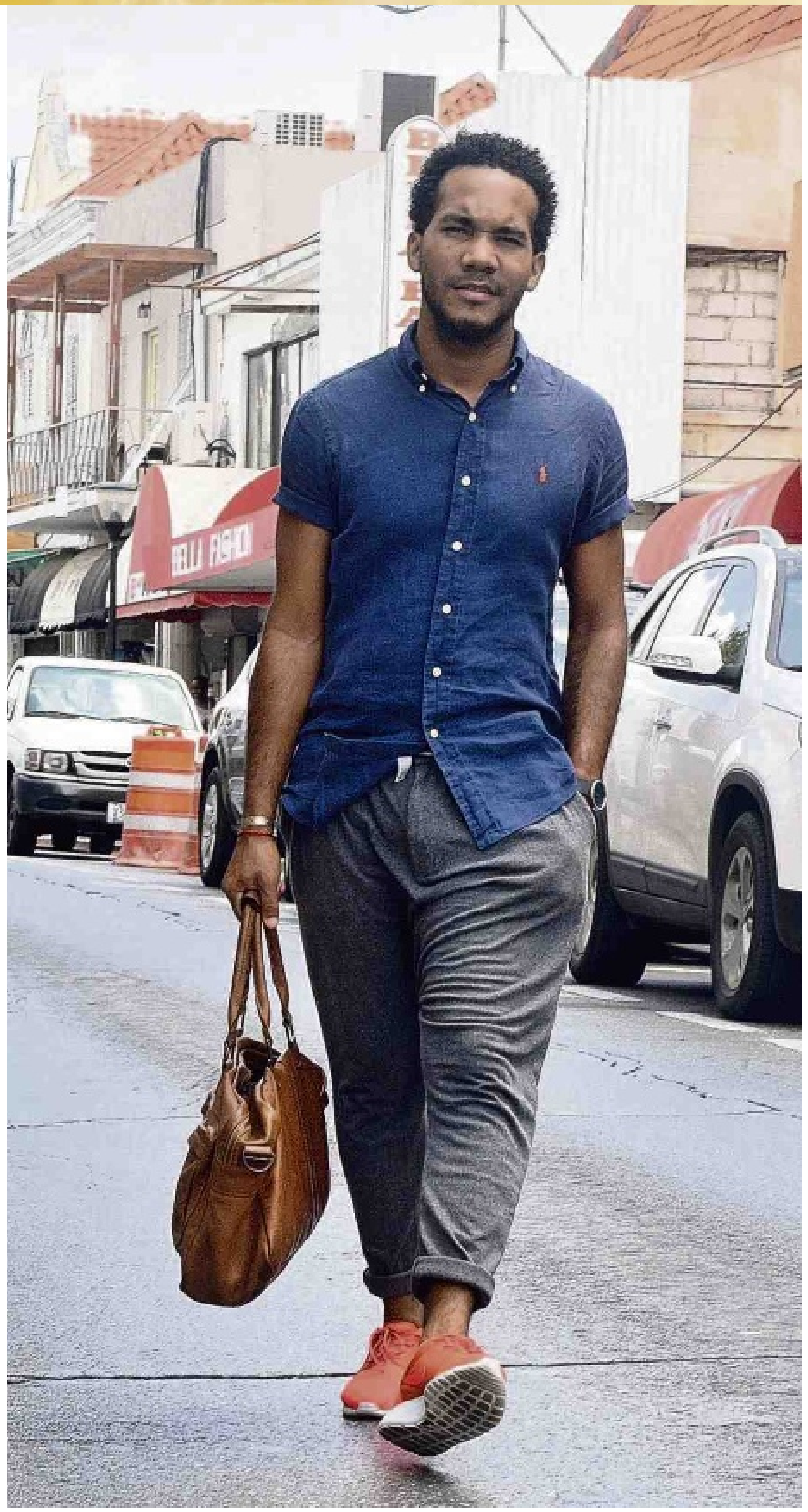

Vijf marketingfouten en hoe ze te fixen!

Ik word eronder bedolven, allerlei sites die me in vijf, tien of vijftig stappen vertellen wat ik weten moet over een bepaald onderwerp. Er zijn er zelfs die roepen dat wat ze schrijven werkelijk alles is wat ik weten moet. Die ambitie heb ik zeker niet. Maar toch een poging om de vijf meest gemaakte fouten in marketing te herkennen en hoe ze op te lossen.

Tekst: **Marcel Truyens**

Fout 1: proberen alles te zijn voor iedereen.
Dit is hoogstwaarschijnlijk het meest voorkomende marketingprobleem dat ik tegen kom en daarom dit dus als eerste. Niemand wil kansen laten liggen, toch? Dus wat doen we, we proberen onze marketingactiviteiten aantrekkelijk te maken voor zoveel mogelijk mensen op de meest algemene manier in de hoop dat men in groten getale naar u toe komt. De resultaten zien we dagelijks terug in advertenties over producten, diensten, eigenschappen en voordelen. En als ik vraag wie het bewuste product zou moeten kopen krijg ik meestal dan ook het antwoord: 'Iedereen kan dit kopen'. En daar ligt het probleem. Als iedereen uw doelgroep is, weet niemand dat u het tegen hem/haar heeft. De reclame wordt ruis.

Oplossing: De oplossing zit hem in het begrijpen van uw specifieke doelgroepen. Ik probeer die meestal tot maximaal drie te beperken. De volgende stap is om per doelgroep werkelijk te begrijpen hoe het zit met behoeften, problemen die het product oplost, angsten, drempels en wensen en ik probeer vervolgens te bedenken hoe het product de problemen voor deze doelgroep op een unieke manier oplost. Dit denkwerk vormt de basis voor krachtige reclameboodschappen van het soort waarvan de doelgroep zegt: 'Hé, ze hebben het tegen mij!' Zo krijgt u betere prospects en dit leidt uiteindelijk tot lagere marketingkosten. En uw angst om 'kansen' te laten liggen? Zorg dat u een aantrekkelijk segment kiest. U kunt beter nummer 1 zijn in het door u gekozen segment, dan nummer 10 in alle segmenten.

Fout 2: geen plan.
Veel ondernemers raken gemakkelijk (over) enthousiast over weer een nieuw trendy idee, zeker als het op marketing aankomt. Ik wordt via FaceBook dagelijks overspoeld met news feeds, webinars, coaching programs en andere fantastische aanbiedingen en manieren om 'het aantal gekwalificeerde leads dramatisch te vergroten met...' En daar zitten zeker goede ideeën tussen die zeker het onderzoeken waard zijn. Maar als er geen strategisch plan bestaat, is het erg eenvoudig om in deze zee aan geweldige mogelijkheden te verzuipen.

Oplossing: Die klinkt eenvoudig. Werk aan een gedegen marketingstrategie. Vraagt u zich eens af waar u over een jaar wilt staan. Bijvoorbeeld in financiële zin. Ga na wat dat betekent per kwartaal, per maand, per week. Ga na waar en hoe u die doelstelling wilt realiseren, nieuwe klanten, bestaande klanten, met nieuwe producten, bestaande producten. En komt er dan een geweldig nieuw trendy idee voorbij, dan kunt u dat eenvoudig toetsen aan uw strategische plan en besluiten of u het wel of niet moet doen.

Fout 3: geen tracking en testing.
Helder, tracking is iets anders dan testen. De meeste marketeers hebben wel enig idee van wat wel en niet werkt en kijken regelmatig naar hun cijfers. Het meten van effectiviteit van de marketing zie ik echter zelden waardoor het optimaliseren van marketingactiviteiten bij maar weinig organisaties gemeengoed is. En dan vraagt men zich af: 'Waarom werkt het niet?' 'Gebaseerd op wat', is dan mijn wedervraag die vrijwel altijd onbeantwoord blijft. En dan 'testen'. Wat ik hiermee bedoel is het aanbrengen van kleine variaties in uw marketingactiviteiten waardoor u kunt zien wat wel en wat vooral niet werkt.

Oplossing: Meet resultaat, test effectiviteit. Pas op met testen dat u het aantal varianten beperkt en klein houdt. Grote experimenten kunnen catastrofale gevolgen hebben. Kijk dus elke week naar uw marketingresultaten en probeer kansen te ontdekken die u misschien over het hoofd gezien hebt. Ga op zoek naar dingen waarvan u denkt dat ze werken of niet werken en verander slechts één ding. Dat kan gaan over een andere advertentie, een andere kopregel of een aangepaste direct e-mail. Analyseer de week daarop de resultaten.

Fout 4: aansluiting van verkoop op marketing.
Het is altijd het bekende verhaal: Not my job! Sales geeft marketing de schuld, marketing geeft sales de schuld, sales geeft operations de schuld, operations geeft service de schuld, en ga zo maar door. Uiteindelijk gaat het erom dat de gehele organisatie de klanten en hun problemen begrijpt, dat is niet het exclusieve domein van marketing of sales. Dat zelfde geldt voor productontwikkeling, positioneren, doen wat we beloven et cetera. Zodra teams geïsoleerd werken loopt de gehele machine vast; geen gekwalificeerde leads, geen feedback van klanten, geen begrip van de markt en uiteindelijk geen business.

Oplossing: Marketing en sales moeten zeer nauw samenwerken om zeker te stellen dat de juiste businesssegmenten worden aangeboord. Van leads, naar prospect, naar gekwalificeerde prospect naar klanten. Bekijk goed waar het fout gaat in deze vier stappen en bespreek de hiaten. Test en test opnieuw tot de conversie beter wordt.

Fout 5: Te veel focus op nieuwe klanten.
Iedereen is gek op nieuwe klanten. Logisch! Maar vergeet niet dat de beste business van bestaande klanten kan komen. Wanneer stuurde u voor het laatst een e-mail naar uw bestaande klanten, wanneer gaf u uw bestaande klanten echte aandacht? Wanneer verraste u ze voor het laatst?

Oplossing: Besteed een belangrijk deel van uw marketinginspanningen aan bestaande klanten. Maak dat een belangrijk deel van uw strategie.
Om kort te gaan, ontwikkel een strategie. Omdat dat echt werkt. Niemand is succesvol door dom geluk. Een gedegen strategie is geen luxe maar zeer noodzakelijk.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior marketing en communicatieconsultant bij Liquid Soul te Curaçao.
E | marcel1963@mac.com

Food for thought.

Niets makkelijker dan kipgerecht uit oven

Niets is gemakkelijker dan een kipgerecht uit de oven. Het is veelal vetarm, snel klaar en de gebruikte specerijen en marinade dringen goed door. Geschikt om warm én koud te serveren, een handig recept om bij de hand te hebben. U kunt extra maken om met rauwkost te eten.

Tekst: **Miriam de Windt**

Hoe veelzijdig ook kip uit de oven is, het valt niet aan te raden om dagelijks kip te eten. Onvoldoende variatie is helaas geen goede optie voor uw gezondheid. Hoe gevarieerder uw maaltijden zijn, des te groter de garantie om alle voedingsstoffen en andere waardevolle bestanddelen in voldoende mate binnen te krijgen. En om chemische toevoegingen te vermijden.

Vooral gezien verschillende onderzoeken die tegenwoordig uitwijzen dat er veel meer met onze voedingsmiddelen aan de hand is, dan de hoeveelheid voedingsstoffen.
Het is bekend dat kip, wit vlees, meestal eerder wordt geadviseerd in de preventie van hart- en vaatziekten vergeleken met rood vlees. Kip bevat minder calorieën, verzadigd vet en cholesterol en meer Omega-3 vetzuren. Een logische keuze, indien u hierop dient te letten.
Het is helaas ook bekend dat kippenvlees van de bio-industrie vele zorgen baart, ten gevolge van de manier waarop de dieren worden gefokt, mishandeld, antibiotica en hormonen worden toegediend én de pesticiden die hun voer bevat.
Pesticiden op groenten en fruit kunnen voor een groot gedeelte worden verwijderd door goed te wassen en/of te schillen. Hetzelfde kan niet gezegd worden inzake vlees van de bio-industrie. Resten pesticide, antibiotica en hormonen blijven in het vlees en in vet. U kunt vellen en vetten trimmen en hierdoor wat van de resten chemicaliën en medicijnen verwijderen. Maar niet hetgeen in het vlees zit. We krijgen deze stoffen binnen, niet zonder consequenties. Ongewenst worden er op deze manier antibiotica resistente micro-organismen gekweekt met risico's voor pandemie en andere crisis in de gezondheidszorg. Vroege puberteit is een ander ongewenst fenomeen door het eten van veel vlees afkomstig van de bio-industrie en veel bewerkte vleesproducten. Als vroeger de puberteit bij jongeren begon met ongeveer 15 jaar, tegenwoordig begint deze al veel jonger! We vinden het al bijna normaal dat borstontwikkeling en menstruatie bij meisjes al begint met 8 jaar. Alles wijst uit dat u beter af bent met biologisch (kippen)vlees.

Biologisch kippenvlees

De verkrijgbaarheid van biologisch kippenvlees op dushi Kòrsou is helaas niet goed. Of u moet iemand kennen die zelf kippen fokt volgens biologische richtlijnen. Sommige lokale supermarkten verkopen om de zoveel tijd 'maïskippen' ('galiña di maishi'). Dit zijn lokaal gefokte scharrelkippen, niet van de chickenfarm. Het aanbod is beperkt. Bovendien, we weten niet welke kwaliteit voer deze kippen krijgen. Maar... indien u maïskip te pakken kunt krijgen, is het in ieder geval beter dan de geïmporteerde diepgevroren varianten.

Analyse

Gewenste voedingsstoffen: ijzer, vitamine B1, B2. Ongewenste voedingsstoffen: cholesterol en natrium. Aandachtspunt: dierlijke eiwitten. Voor de analyse werd uitgegaan van het vlees van kippendijen, met andere woorden zonder bot en vetten getrimd.
Het recept van deze aflevering is alleen een vleesgerecht. Het bevat geen groente of andere voedingsmiddelen die in grote mate bijdragen aan de voedingswaarde. Derhalve, de gewenste en de ongewenste voedingsstoffen zijn afkomstig van de kip. Uitgezonderd het natrium, dit is voornamelijk afkomstig van de bouillon en de ketjap. De ketjap levert ook een redelijke bijdrage aan het ijzer en B2. Niet wonderbaarlijk, omdat ketjap van sojabonen wordt gemaakt.
1 Kippendij per persoon, in plaats van 2, is beter aan te raden voor een betere verhouding dierlijke - plantaardige eiwitten. Immers, gedurende de dag zult u toch ook zuivelproducten, eieren en beleg gebruiken. Deze tellen ook mee voor de dierlijke eiwitten.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor 1 portie:

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/kJoules	279 /1172	14 %
Natrium	1455 mg	73 %
Eiwitten	30 g	30 %
Kalk	59 mg	8 %
Vetten	6 g	8 %
IJzer	3,4 mg	22 %
Verzadigde vetten	1 g	5 %
Vitamine A	57 mcg	7 %
Cholesterol	115 mg	42 %
Vitamine B1	0,22 mg	22 %
Koolhydraten	26 g	10 %
Vitamine B2	0,23 mg	21 %
Voedingsvezels	2 g	10 %
Vitamine C	11 mg	15 %

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Ingrediënten:
12 kippendijen (geen kippenborsten)
4 grote rode uien, geschild en in plakjes gesneden
3 à 4 cups ketjap manis (zoete sojasaus)
3 cm verse gember, geschild en geraspt
3 tenen knoflook, gekneusd
1 à 2 verse promèntè, zaadjes verwijderen heel fijn gesneden
2 à 3 cups kippenbouillon
klein bosje cilantro, blaadjes fijn gehakt

Bereidingswijze:
De oven tot 375 graden Fahrenheit voorverwarmen. De kippendijen in een ovenvaste schaal arrangeren. De uien erover strooien. De ketjap, de gember, de knoflook en de promèntè mengen en over de kip schenken.In de voorverwarmde oven zetten en afhankelijk van de grootte van de dijen 1 à 11/2 uur laten bakken. Van tijd tot tijd omkeren en met de saus bedruipen. Als dit klaar is moeten de uien gecarameliseerd zijn en de saus ingedikt. Uit de oven nemen en op een schaal arrangeren, de saus erover schenken en de cilantro erover strooien. Met witte rijst serveren.

Voor 6 personen.

Eet smakelijk,

May

Prenatale screening: het willen weten staat

Er worden op Curaçao ieder jaar rond de tweeduizend kinderen geboren. Men gaat ervan uit dat de zwangerschap en de bevalling normaal verlopen. Helaas is dat niet altijd zo en kunnen er allerlei complicaties optreden en komt het voor dat er kinderen geboren worden met fysieke of mentale beperkingen, omdat er een afwijking is ontstaan tijdens de aanleg van de baby in de baarmoeder van de moeder.

Tekst: **Judice Ledeboer** Foto's: **Ken Wong**

Het constateren van een afwijking bij de ongeboren baby is soms al in een vroeg stadium te doen. Helaas weten veel vrouwen dat niet en worden ze zelf ook niet voldoende geïnformeerd over de mogelijkheid van een screening.

Er is de laatste decennia heel veel veranderd op het gebied van begeleiding en controle van zwangere vrouwen en sommige afwijkingen kunnen bij ongeboren baby's al in een vroeg stadium worden ontdekt. "Dit is belangrijk omdat een afwijking bij een kind van zeer grote invloed is op het kind zelf, op de ouders en het gezin", aldus dr. Peter van Heesch, verloskundige en echoscopist op Curaçao.

Gepromoveerd

Onlangs promoveerde Van Heesch aan de Erasmus Universiteit van Rotterdam op het onderwerp 'Eerste trimester screening voor down syndroom en andere chromosoomafwijkingen' (First-trimester Screening for Down Syndrome and Other Aneuploidies). Dit onderzoek is ook van groot belang voor alle toekomstige moeders op Curaçao, omdat er, door een screening in een vroeg stadium van de zwangerschap gezien kan worden of er mogelijk wel of geen afwijkingen bij het kind zijn.

Van Heesch werkt sinds 2012 op Curaçao, deels in de Kraamkliniek en deels samen met gynaecologen. Hij heeft er bewust voor gekozen om op Curaçao te werken. Jarenlang kwam hij met zijn gezin naar het eiland en hij wilde hier graag werken. Hij houdt van het eiland. "Ik houd van de open sfeer. Alles gebeurt buiten. Ik ben hier ook veel bewuster bezig met wat ik doe."

In 2011 was er een tekort aan verloskundigen en Van Heesch besloot om, samen met collega Annemieke Plugge, naar Curaçao te gaan om daar als verloskundigen te werken. Hij werkte in Nederland bij de afdeling Prenatale Geneeskunde van het Universitair Medisch Centrum, Erasmus MC, in Rotterdam, waar hij ook zijn onderzoek voor zijn promotie deed. Op Curaçao heeft hij zijn onderzoek uitgewerkt en promoveerde hij vorige maand op het onderwerp. "Hoe eerder we beginnen met onderzoek, hoe sneller we meer weten en hoe meer duidelijkheid we kunnen geven als we een afwijking zien bij een baby." Van Heesch pleit voor meer screening tijdens de zwangerschap om problemen in de toekomst te voorkomen. De middelen die er tegenwoordig zijn om te screenen zijn er en Van Heesch vindt dat er ook gebruik van moet worden gemaakt.

Screening sinds 2007

De screening waar Van Heesch het in zijn onderzoek over heeft is een screening die sinds 2007 in Nederland en ook op Curaçao is geïntroduceerd. Deze screening is een combinatietest van een echo van de baby en een bloedonderzoek bij de moeder. De screening kan gedaan worden in week 11-13 van de zwangerschap omdat dan de nekplooi bij de baby goed zichtbaar is en die nekplooi is belangrijk voor de screening. De dikte van de nekplooi geeft een indicatie of er een hoog risico op een afwijking is. Er kan dan als volgende stap een vruchtwaterpunctie of vlokkentest en uitgebreider echo-onderzoek gedaan worden om meer duidelijkheid te krijgen over de eventuele afwijking. "Je bent dan gerichter bezig." Het is helaas niet mogelijk om op Curaçao een vruchtwaterpunctie of vlokkentest te doen en de ouders moeten naar Colombia om de test daar te laten doen.

Als er een afwijking geconstateerd wordt is dat natuurlijk altijd een emotionele kwestie en moeten de ouders goed begeleid worden in het nemen van beslissingen omtrent hun ongeboren baby. "Wij als zorgverleners begeleiden, maar de ouders moeten zelf beslissen wat ze doen: met de zwangerschap doorgaan of niet."

Deze screening kan bij alle zwangere vrouwen, van alle leeftijden, gedaan worden, maar volgens Van Heesch weten veel vrouwen niet dat het doen van deze screening in de eerste drie maanden van de zwangerschap mogelijk is. Volgens hem zijn de vrouwen niet voldoende geïnformeerd over de beschikbaarheid van de test. "Alle zorgverleners, huisartsen, gynaecologen en verloskundigen, zijn steeds meer op gespitst de moeder op de hoogte te brengen van de mogelijkheid om deze screening te doen. De screening is blijkbaar nog niet bekend genoeg en een ander probleem is dat veel vrouwen pas laat in de zwangerschap naar de dokter gaan. Dan is het te laat om dit type screening te doen omdat die alleen gedaan kan worden tussen de 11 en 13 weken in de zwangerschap. Wel blijft de mogelijkheid van de 20 weken echo."

Toen Van Heesch naar Curaçao kwam nam hij zijn echo-apparaten mee die goed van pas kwamen omdat de Kraamkliniek niet over deze apparaten beschikte. "Ik ben supermodern opgeleid en echoscopie is mijn specialiteit", aldus Van Heesch. Hij ziet tientallen zwangere vrouwen per week en werkt graag samen met andere zorgverleners, onder anderen met de gynaecologen. Hij vindt het belangrijk dat er een goede samenwerking plaatsvindt tussen alle zorgverleners omdat het bij een zwangerschap om de gezondheid van vrouw en kind gaat. "Dat staat voorop. Het is van ondergeschikt belang wie de bevalling doet."

Voor Van Heesch staat een goede begeleiding van de moeder tijdens de zwangerschap voorop en met de apparatuur en technieken die er tegenwoordig zijn kunnen de moeder en haar kind heel goed gecontroleerd en begeleid worden. Door het screenen kunnen ook afwijkingen bij de baby in een vroeg stadium van de zwangerschap gezien worden.

Peter van Heesch promoveerde onlangs op het onderwerp 'Eerste trimester screening voor down syndroom en andere chromosoomafwijkingen'.

Sinds 2007 is een combinatietest van een echo van de baby en een bloedonderzoek bij de moeder ingevoerd. Momenteel zijn er nieuwe ontwikkelingen: een bloedtest waarbij in het bloed van de moeder gegevens uit het DNA van de foetus kan worden gehaald.

los van de consequenties die je eraan verbindt

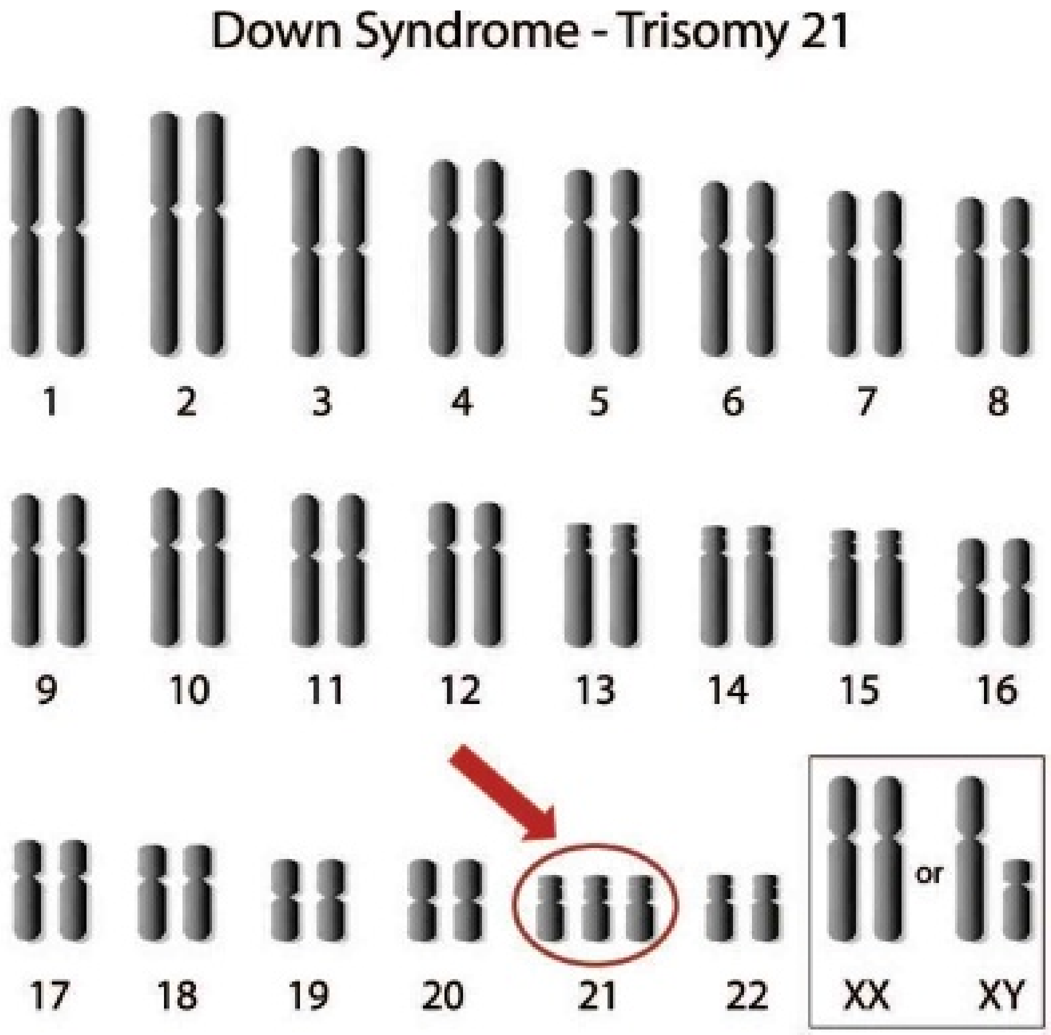

Afwijkingen bij kinderen kunnen altijd ontstaan. Er zijn echter risicogroepen gedefinieerd, zoals vrouwen die ouder dan 36 jaar zijn, die door de zorgverzekeraar betaalde testen kunnen laten doen, om vast te stellen of hun kind geen afwijkingen heeft, zoals het Syndroom van Down of andere afwijkingen. “Iedereen weet dat er bij deze groep vrouwen een vlokkentest of vruchtwaterpunctie gedaan kan worden. Echter, bij de groep vrouwen jonger dan 36 kunnen er ook afwijkingen ontstaan bij de ontwikkeling van de baby, maar omdat ze niet in aanmerking komen om een punctie te doen, mis je bijna de helft van de kinderen met het Down Syndroom of andere afwijkingen. De groep jonger dan 36 is zelfs groter, maar het aantal kinderen met afwijkingen is gelijk, dus Eerste trimester screening is altijd belangrijk’.

Er zijn op het moment een paar gynaecologen die deze screening wel doen, maar volgens Van Heesch moeten alle zorgverleners meer weten over deze screening en het belang ervan. Door de ontwikkeling binnen het vakgebied en de techniek is de zorg rond zwangerschap en bevallen de laatste decennia enorm verbeterd. “Deze ontwikkelingen zijn echt een toegevoegde waarde en ook dat er meer binnen een bepaalde structuur gewerkt wordt.” Hij noemt als voorbeeld de zwangerschappen van tweelingen en baby’s die in een stuit liggen. “Het geboorterisico bij deze kinderen is groter en de bevalling wordt sowieso in het ziekenhuis gedaan”, legt Van Heesch uit. Er zijn echter ook andere risico’s, zoals obesitas. “Vrouwen met overgewicht lopen een groter risico tijdens de zwangerschap en bevalling. Ze lopen het risico diabeet te worden, hebben vaker een hoge bloeddruk en dan kunnen er groeistoornissen ontstaan bij de babies.”

Het screenen van de moeder en kind in een vroeg stadium van de zwangerschap vindt Van Heesch zo belangrijk, omdat de ouders en zorgverleners, als er een afwijking bij de ongeboren baby is geconstateerd, al in een vroeg stadium kunnen beginnen met speciale zorg voor moeder en kind. “Screening is voor iedereen toegankelijk, maar als de mogelijkheid niet wordt aangereikt is het belangrijk voor de zwangere vrouwen dat ze er zelf naar vragen. Het is vaak ook verzekerd via de ziektekostenverzekering en SVB.”

Nieuwe NIPT-test

Dat de ontwikkelingen op het gebied van zwangerschap doorgaan is wel duidelijk. Tegenwoordig is er zelfs een test waarbij er via het bloed van de moeder het DNA van het kind gezien kan worden. Uit dit DNA kan er ook gezien worden of er bepaalde afwijkingen bij de baby zijn. Deze NIPT-test is nog in het ontwikkelingsstadium maar Van Heesch ziet dat deze test veel mogelijkheden heeft. “We denken dat we het goed doen, maar we doen het niet goed, het kan namelijk altijd beter.”

“Het willen weten staat los van de consequenties die je eraan verbindt”, zegt Van Heesch. Het gaat om de gezondheid van moeder en kind en als er afwijkingen bij een kind gevonden worden welke mogelijkheden de ouders dan hebben. “De ouders hebben altijd het laatste woord. Wij begeleiden en dat doen we met alle middelen die we hebben en naar beste kunnen.”

Duidelijk zegt hij nog over zijn onderzoek, dat het over screening gaat. Het is geen diagnostiek. Vanuit zijn specialisme als echoscopist kan hij al heel veel doen en ziet hij de eerste-trimesterscreeningstest én de 20 weken echo als belangrijke testen voor alle zwangere vrouwen.
Het samenwerken van alle zorgverleners blijft bij hem voorop staan. Het zou ideaal zijn als er een groot centraal centrum komt om alle echo’s te doen en waar ook mensen kunnen worden opgeleid voor de toekomst. “De mensen moeten volgens streng protocol, waarbij kennis, vaardigheid en kwaliteit een grote rol speelt, worden opgeleid.”

Geen cijfers afwijkingen

Hij vindt het zo jammer dat er geen cijfers bekend zijn over aantallen en soorten afwijkingen. “Niemand weet het precies en het is belangrijk om alles te registreren. Waar komen bijvoorbeeld veel kinderen met afwijkingen voor en wat voor afwijkingen?”, vraagt hij zich af. Nieuw onderzoek om aan te beginnen.

Het onderzoek is te downloaden via Repub van het Erasmus MC.

Van Heesch: “De ouders hebben altijd het laatste woord.”

Ziekte tijdens vakantie

Als een werknemer ziek wordt tijdens zijn welverdiende vakantie heeft hij dan pech gehad of kan de werknemer ziek zijn tijdens zijn vakantie waarbij hij zijn vakantiedagen terugkrijgt? Met andere woorden: ziek zijn tijdens vakantie, kan dat?

Tekst: **William ten Veen**

Een werknemer boekt bijvoorbeeld vandaag een reis van 10 dagen in juli a.s. naar Cuba. Omdat de werknemer gebonden is aan de vakantieperiode van zijn schoolgaande kinderen vindt de reis plaats tijdens de zomervakantie van de kinderen.

De werknemer loopt tijdens deze vakantie een voedselvergiftiging op omdat hij een stuk kip 'op straat' eet dat niet goed is doorgebakken. Heel zielig voor de man, want dit gebeurt al tijdens de tweede dag van zijn vakantie, terwijl dit zijn enige vakantie zou zijn dit jaar. De andere dagen van de vakantie ligt de werknemer voornamelijk op bed of rent hij naar het toilet.

Alvorens ik een antwoord op de vraag zal geven of de werknemer zich terecht op het standpunt kan stellen dat hij over zijn ziekte tijdens de vakantie geen vakantiedagen hoeft op te nemen, eerst wat algemene opmerkingen over het recht op vakantie.

Het recht op vakantie wordt niet geregeld in ons Burgerlijk Wetboek. Al enige tijd bestaat er een wetsvoorstel waarin de rechten en verplichtingen omtrent vakantie wel in het Burgerlijk Wetboek worden opgenomen. Tot die tijd moeten we het doen met de Vakantieregeling 1949 (P.B. 1949, 17). Deze wettelijke regeling is van toepassing op alle werknemers die op basis van een arbeidsovereenkomst werkzaam zijn. Uitgezonderd zijn personen in dienst van de overheid. De regeling bepaalt onder meer hoeveel vakantiedagen een werknemer per jaar minimaal opbouwt. Het aantal vakantiedagen waarop een werknemer recht heeft bedraagt minimaal driemaal het aantal overeengekomen werkdagen per week. Bij een werkweek van 5 dagen heeft de werknemer dus recht op minimaal 15 vakantiedagen. Voor een werkweek van 6 dagen geldt de algemene regel van driemaal het aantal overeengekomen werkdagen niet. Ook in dat geval bedraagt het minimum aantal vakantiedagen 15. Regelmatig krijg ik de vraag voorgelegd of een werknemer tijdens vakantie recht heeft op doorbetaling van het salaris. Het antwoord daarop is: ja.

De Vakantieregeling 1949 is een minimumregeling die van dwingend recht is. Partijen kunnen niet contractueel ten nadele van de wettelijke regeling afwijken. Uiteraard mogen partijen wel meer vakantiedagen overeenkomen dan het wettelijk minimum. In de praktijk zie je dat nogal wat werkgevers aansluiten bij het in Nederland wettelijke minimum aantal vakantiedagen bij een werkweek van 5 dagen, zijnde 20 vakantiedagen. Een werknemer bouwt alleen vakantie op als hij recht heeft op loon. Een doordenker: ook tijdens het op vakantie gaan, bouwt de werknemer vakantie op. Of de werknemer daadwerkelijk heeft gewerkt is voor de opbouw van vakantiedagen dus niet van belang. Het recht op loon is doorslaggevend.

Terug naar het mooie Cuba! Artikel 7 lid 1 van de Vakantieregeling 1949 bepaalt dat indien de arbeider tijdens zijn vakantie ziek is of wordt in de zin van de Landsverordening Ziekteverzekering (P.B. 1966, 15), de vakantie dan wel het nog niet genoten deel daarvan, wordt beschouwd als te zijn ingetrokken. In normale mensentaal betekent dit het volgende: als een werknemer ziek wordt tijdens zijn vakantie kan hij de opgenomen vakantiedagen terugkrijgen. In juridische zin is de werknemer immers niet langer met vakantie maar is hij ziek. Wel kan de werkgever in alle redelijkheid van de werknemer verlangen dat de werknemer zich op de dag van ziekte daadwerkelijk ziek meldt bij zijn leidinggevende onder opgave van het verblijfadres. Tevens mag van de werknemer een officiële doktersverklaring worden verlangd. Als de werknemer al weer terug is van vakantie en dan even tussen neus en lippen door aangeeft dat hij ziek is geweest tijdens zijn vakantie, is dit niet voldoende omdat dat niet of moeilijk controleerbaar is.

Mr William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal
tenveen@bbvlegal.com

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 Stad in Italië, 5 layouter, 9 drinkbeker, 10 uitvinder van de radio, 12 woonkamerameublement, 14 ondergang, 15 afgemat, 17 dierentuin, 18 opsmuk, 20 plaats in Portugal, 22 eiland in de Oostzee, 24 atmosfeer absoluut, 25 ernstig, 26 boord, 28 rivier in Afrika, 31 fraai, 34 god (Lat.), 36 godin van de dageraad, 37 met ingang van, 38 sierdop van een wiel, 39 dressing, 40 edelgrootachtbaar, 41 oude Duitse boerendans, 42 Griekse letter.

VERTICAAL
1 Herfsttijd, 2 made, 3 frats, 4 geestdrift, 5 bedoeling, 6 plaats in Frankrijk, 7 laag van plantjes op een sloot, 8 pook, 11 gebrande suiker, 13 bepaalde eucharistieviering, 16 wilde marjolein, 19 kunsttaal, 20 Griekse bosgod, 21 grondsoort, 23 ik (Lat.), 26 evenzeer, 27 concertgebouw, 29 plaats in België, 30 opstel, 32 eivormig, 33 Noorse schrijver, 35 mondwater, 37 centenbakje.

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Y. Bok
Shakespearestraat 2
Aruba

J.A. Mambre
Thaliaweg 3
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel.
Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

	5				8	9		
		9	4	6				
4		1						3
	4	3	7	2			1	
1	7	6				4	2	
						7		8
	2		8					5
			1	7	5	6		
	1				6	3	4	

HEAVY

				4			7	
7	6							8
	5		1	2			4	
6	8							1
		9		3				
			8				2	
			3					
						5		
	2			5		9		

ZWEEDSE PUZZEL

waarborgen / breuk; welpenleidster / sprookjesfiguur; brandstof; Bijbelse figuur; bootje / gehuil; stad in Duitsland / aaskever; ongelijk / gesloten; wintervoertuig / schrijver; rivier in Thailand / Touring Trophy; noodsignaal / domoor; groente; ten aanzien van; azijngeest / van onderen; tasto solo / vanaf; hectoliter; propvol; boomvrucht; stad in Turkije

CRYPTOGRAM

HORIZONTAAL:
3. Doorlezen met die sjaal ! (7); **6.** Van dat dier krijg je snel een hatelijke opmerking (6); **8.** Neem aan dat het een paar is! (4); **11.** Deze wijk is niet ver weg (5); **13.** Engels oevergewas (5); **14.** Net voor het opstootje erop genomen (6).

VERTICAAL:
1. Grote hoeveelheid om te zoenen (4); **2.** Zo te horen hebben die woningen hun glans verloren (5); **4.** Eerste meisje met een jongensnaam (4); **5.** Vruchtje in de drank om wat te versieren (7); **7.** Franse stuiver via het eten (6); **9.** Vet van het wier (4); **10.** Een verdraaide goedzak hangt eraan in de tram (3); **12.** Het pijnlijke van een stel (4).

WOORDZOEKER

S	T	A	T	I	E	G	E	L	D	M	B	P
L	E	IJ	E	S	N	A	O	M	A	C	E	A
A	L	D	F	A	R	T	O	O	S	T	R	N
V	E	H	A	O	A	E	E	G	C	E	E	O
E	F	S	O	G	R	N	I	N	E	H	K	R
N	O	I	I	M	V	P	G	G	S	H	E	A
W	N	G	A	A	M	L	L	E	U	I	N	M
E	I	N	A	O	C	A	I	W	N	M	E	A
R	S	O	Z	A	A	N	G	E	E	A	N	F
K	T	R	M	Z	R	T	A	E	G	R	A	A
A	N	I	S	C	O	N	G	R	E	S	M	M
B	G	N	I	R	E	V	E	L	F	A	I	S
O	A	A	N	V	O	E	R	O	Z	L	M	N
D	O	B	R	E	V	K	O	O	R	A	S	E
E	C	E	E	T	U	R	N	P	A	K	J	E
M	V	N	E	K	K	E	R	D	IJ	T	H	R

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

AALGEER
AANGENAAM
AANVOER
AFLEVERING
AMAZONE
AMIGO
BEREKENEN
BODEM
CONGRES
DAGVLIEG
DANSZAAL
FRANCAISE
GAARNE
GATENPLANT
GENUS
GEWEERLOOP
GIERST
GOOCHEM
HOMMAGE
INTENSIEF
KEBAB
LATER
MARSALA
MOERMANSK
PANORAMA
PROFIJT
ROOKVERBOD
SIGNORINA
SLAVENWERK
SMAAD
SNEER
STATIEGELD
TELEFONIST
TIJDREKKEN
TOOST
TURNPAKJE
VERVEN
ZOMPIG

© Puzzelland/150523

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

5	7	4	1	6	8	2	3	9
8	1	3	5	9	2	4	6	7
2	9	6	3	4	7	1	5	8
9	5	2	8	3	4	6	7	1
1	4	8	7	2	6	3	9	5
3	6	7	9	5	1	8	4	2
7	2	9	6	8	3	5	1	4
6	8	1	4	7	5	9	2	3
4	3	5	2	1	9	7	8	6

Heavy

5	7	9	6	8	1	4	2	3
4	6	1	3	7	2	9	8	5
8	3	2	5	4	9	1	7	6
2	1	3	4	6	7	5	9	8
9	8	4	2	3	5	7	6	1
6	5	7	9	1	8	3	4	2
7	4	6	8	5	3	2	1	9
1	2	5	7	9	6	8	3	4
3	9	8	1	2	4	6	5	7

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Warande; 6. remise; 8. spel; 11. panda; 13. rijles; 14. strand.
Verticaal: 1. Baai; 2. wales; 4. dame; 5. grapjas; 7. mentor; 9. pulp; 10. les; 12. aren.
Woordzoeker:
RECREATIEF

Zweedse puzzel

■	B	■	A	■	V	■	R	■	M	■	A
Z	E	U	R	■	I	R	A	K	E	E	S
■	S	N	E	D	E	■	N	O	R	N	E
W	O	O	N	A	R	K	■	P	E	T	■
■	G	■	A	L	D	O	O	R	■	R	U
O	N	E	■	E	E	■	P	O	G	E	N
■	E	V	E	N	■	V	A	L	L	E	I

Prijspuzzel

O	C	E	A	A	N	■	K	■	L	E	S	S	E	N
■	A	■	S	P	E	E	R	P	U	N	T	■	N	■
■	S	T	I	P	T	■	A	■	I	D	A	H	O	■
A	C	R	E	■	E	G	A	R	D	■	G	E	R	A
V	O	I	L	E	■	R	I	O	■	R	E	I	M	S
E	■	M	■	E	L	I	■	E	V	A	■	M	■	T
R	U	M	B	A	■	L	C	D	■	N	A	W	E	E
IJ	K	E	R	■	A	L	L	E	E	■	V	E	E	R
■	K	R	I	M	P	■	A	■	B	R	O	E	R	■
■	I	■	T	U	I	N	I	E	R	E	N	■	S	■
D	E	S	S	I	N	■	M	■	O	U	D	S	T	E

toegewijd aan U

De perfecte service ervaring: hoe RBC het onmogelijke realiseerde

Klanttevredenheid: het is moeilijk te realiseren, maar het is cruciaal voor elke moderne organisatie. Met name in retail banking waar financiële diensten soortgelijk zijn; zijn tevreden en trouwe klanten de sleutel tot de overleving en groei van een organisatie. ***"Bij RBC Royal Bank hebben we geweldige producten en diensten, maar dat geldt ook voor onze concurrenten. Wat ons anders maakt is de aandacht die we schenken aan het tegemoetkomen en zelfs overtreffen van de verwachtingen van de klant,"*** zo vertelt Steven Coutinho, de managing director van RBC Royal Bank Dutch Caribbean & Suriname. De bank verkoopt niet alleen mooie praatjes. Onlangs is het filiaal op Rio Canario het eerste filiaal binnen het Caribisch gebied geworden dat werd gecertificeerd voor 'The Perfect Hour'.

The Perfect Hour

"Onze mensen hebben gedurende één van de drukste uren in de week, de meest exceptionele service aan onze klanten geboden. Elke klant heeft de bank met een grote glimlach verlaten," aldus Coutinho. Het certificaat voor 'The Perfect Hour' is gebaseerd op het naleven van de 'best practice'-techniek op dit gebied. Het verkrijgen van dit certificaat is een enorme verdienste in 'service excellence' voor RBC. RBC profiteert van de bewezen effectieve service en de 'best practice'-techniek van de wereldwijde organisatie. Deze interne overwinningen en prestaties zijn niet onopgemerkt gebleven. In 2014 heeft RBC de meest prestigieuze internationale prijs die door Retail Banker International (RBI) – in de jaarlijkse wereldwijde awards verkiezingen – wordt uitgereikt, gewonnen. Het gaat hier om de prijs voor Global Retail Bank of the Year. De jaarlijkse RBI Awards is een goed gevestigde competitie en geniet – als bewijs van uitzonderlijke prestaties – hoog aanzien binnen de industrie. RBC was de enige Canadese bank die deze prijs in ontvangst heeft mogen nemen. Dit is een noemenswaardige prestatie in een groot gebied waarbinnen (wereldwijd) net iets minder dan 300 banken voor de RBI Award strijden. RBC zal nu de dienstverlening aan haar klanten continu evalueren, beoordelen en controleren. Enkele maanden geleden kreeg het RBC filiaal te Rio Canario de uitdaging om het eerste filiaal in het gehele Caribisch gebied te worden dat zo'n exceptionele service zou verlenen dat elke klant gedurende 'The Perfect Hour' het filiaal tevreden zou verlaten. Eén van de beste vertegenwoordigers van de klantenservice van RBC, Gaimien Balentina, was ervan overtuigd dat dit gerealiseerd kon worden en maakte het haar missie om samen met Nardysella Gasias (branch manager) hun collega's - Richelone Melfor en Ruviene Jansen – naar de overwinning te leiden. ***"De hele organisatie stond achter het filiaal en moedigde het team aan,"*** zo zegt Balentina. De evaluatie werd volgens de 'best practice'-techniek van RBC verricht, waarbij een assessmentteam naar verbeteringen zocht, onderwijl interactief bezig te zijn met klanten. ***"Gedurende de evaluatie van de afgelopen maand leek de serviceverlening er constant op vooruit te gaan. Onze kassiers bleken heuse RBC-ambassadeurs en geen enkele klant verliet het pand zonder een enorme glimlach op het gezicht,"*** aldus Coutinho.

It's All About You

De 'It's all about YOU' campagne

'The Perfect Hour' past perfect binnen de campagne die RBC onlangs binnen het gehele Caribische gebied heeft geïntroduceerd: It's all about YOU. Met deze nieuwe campagne vernieuwt RBC haar toewijding om zich te richten op de behoeften van de klant en om de extra stap te nemen om de klant te helpen haar doel te verwezenlijken, hierbij gebruikmakend van haar producten en diensten. "Normaalgesproken merken de klanten maar weinig verschil in de dienstverlening die door retail banken wordt aangeboden en nieuwe producten en diensten worden al snel door concurrenten overgenomen. Daarom richten we ons bij RBC op het tegemoetkomen en zelfs overtreffen van de behoeften van onze klanten," zo zegt Coutinho. Hij weet dat de overwinning van het Rio Canario-filiaal niet is komen aanwaaien, maar hij is ook niet verrast door het resultaat. "The Perfect Hour uitdaging bewees hoe simpel, leuk en snel het allemaal kan gebeuren met wat toewijding. Simpelweg gebruikmakend van de unieke training die door de bank wordt aangeboden en de klant hierbij het middelpunt van de belangstelling maken," aldus Coutinho.

RBC Royal Bank

® Registered trademark of Royal Bank of Canada. Used under licence